

SOL – Online serbsce wuknyć

<https://sprachkurs.sorbischlernen.de>

Karin Schöne
Lubina Hajduk-Veljkovićowa

Lube čitarki a lubi čitarjo, chcemoj was rady bliže zeznajomnić z wuknjenskim programom, wo kotrymž sće snano hižo slyšeli. Kurs njeje direktnje za prezencnu wučbu koncipowany, při wšěm hodža so jednotliwe nawdawk a teksty derje za zwučowanje wěstych temowych abo gramatiskich čezišćow wužiwać. Zo njebyšće za to cyły kurs sami předžělać trjebali – štož je wězo tež rjana warianta – chcemoj wam tu wšelake aspekty předstajić. Podawamoj tež wšelake konkretne přikłady za wužiwanje we wučbje, při čimž z toho wuchadźamoj, zo so nawdawk na kompjuteru abo tableće wuwjedu abo z beamerom za wšitkich na scěnu projicěruja.

pokiw: W teksće namakaće pokiwy na přikłady. Při tym počahuje so podaće *A1, A2, B1* na kurs, *K1, ...K8* pomjenuje kapitl a *L1, ... L6* lekciju.

Skrótka to najwažniše

- SOL je wuknjenski program za nawuknjenje řeče. Měri so hłownje na dorosćenych, kiž řečny kurs wopytać njemóža abo chcedža paralelnje ke kursej w samostudiju swoje řečne kmanosće rozšěrjeć.
- Z hornjoserbšćinu na niwowje A1, A2, B1 a delnjoserbšćinu na niwowje A1 a A2 steji tuchwilu 7 kursow k dispoziciji. Hornjoserbšćina hodži so na niwowomaj A1 a A2 z němčinu kaž tež z jendželšćinu jako wujasnjenke řeču wuzwolić.
- SOL je dospołny řečny kurs, kiž woprija wšitke temy a gramatiske čezišća, kotrež su za wotpowědny niwow

relewantne. Při tym orientuje so curriculum na konkretnych řečnych žadanjach, kaž su wone w *Zhromadnym europskim referencnym ramiku za řeče*¹, w *Rěčnym certifikacie hornjoserbšćiny*² a *delnjoserbšćiny*³ abo we wopisowanju niwowow za čezšćinu⁴ formulowane.

- Curriculum bu z Rěčnym centrumom WITAJ wothłosowany, zo by zawěšćene było, zo su žadanja/naroki Rěčneho certifikata hornjoserbšćina²/delnjoserbšćina³ wobkedźbowane.
- Wuknjacy bjez předznajomosćow zawjedu so krok po kroku do řeče. Instrukcije a přeložki w němčinje a jendželšćinje pomhaja při zrozumjenju.
- Kurs postupuje linearnje, nawdawk na so natwarjeja. To pak njerěka, zo njemóže so wuknjacy z předznajomosćemi swobodnje w programje pohibować. Móže sej wěste temy wopytać, kotrež chce zwučujo pohłubić.
- Runje tak je móžno, jednotliwe sluchanske teksty, čitanske teksty abo dialogi we wučbje zasadźować.
- Přizjewjenje na spočatnej stronje z wužiwariskim mjenom słuži jeničce tomu, zo byštaj so aktualny staw dydkow a docpěte mytowanja składowali.

Zasadne rozsudy

Chcychmy do wuknjenskeho programa zapriječ aktualne teksty z načasnej leksiku, moderny swět, w kotrymž smy žiwi, tak zo so tež wuknjacy zaso spóznaje a ma přez cyły program składnosć, so we wotpowědny słowoskładze wukmanjeć.

Wuchadźišćo za rozsudy wo konkretnych situacijach, na př. za dialogi abo zwučowanja, běchu pak tež přeća potencilnych wužiwarjow, kotrež su so na naprašowanju⁵ wobdźělili. Dale su wězo tež leksikaliske čezišća řečnych certifikatow wuběr sobu wobwliwowali.

- 1 Europarat – Rat für kulturelle Zusammenarbeit (2001): Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen: Lernen, lehren, beurteilen (GeR). München: Langenscheidt.
- 2 Norbergowa, M.; Smolina, M. (2013): Rěčny certifikat Hornjoserbšćina – schodženk A1 do C2. Informaciska brošurka. Domowina – Zwjazk Łužiskich Serbow z. t., Rěčny centrum WITAJ (wud.)
- 3 Norbergowa, M.; Smolina, M. (2013): Rěčny certifikat Dolnjoserbšćina – schóžjeńk A1 do C2. Informaciska brošurka. Domowina – Zwjazk Łužiskich Serbow z. t., Rěčny centrum WITAJ, (wud.)
- 4 Cvejnová J. et al. (2014): Referenční popis češtiny pro účely zkoušky z českého jazyka pro trvalý pobyt v ČR – úrovně A1, A2. Národní ústav pro vzdělávání (wud.)
- 5 Schöne, K. (2015): Untersuchungen zu einem Sprachlernprogramm für Obersorbisch. Auswertung der Befragung zukünftiger Nutzer. Nov. 2015 (unveröffentlicht)

Rěč so wuwija, a z wulkim přeměnenjom swěta wo-koło nas w zašlych lětdžesatkach je so tež rěč přeměniła. W dialogach bě wažne, předstajić a zwučować spisownu, ale tola načasnu a awtentisku serbsčinu. Hdyž wuknjacy ju wospjetuje a naložuje, měli jeho rěčni partnerojo přiwracać a zrozumić.

Koncepcija a natwar

Kóždy kurs wobsteji z 8 kapitlow. Kapitla maja spu-šćomnu strukturu, je to dohromady 6 lekcijow ze scěho-wacymi čezišćemi: słowoskład a dialogi, wurjekowanje, gramatika a test. Ke kóždemu kapitljej namaka wuknjacy lisćinu doporučeneho słowoskłada. Individualne móž-nosće rozšěrjenja skića přidatny słowoskład.

Kóždy kapitl wěnuje so wěstej temje. Kursy tematisce spiralojće na so nawjazuja, to rěka, temowe komplekxy z A1 w kursu A2 pokročuja a so pohłubšuja abo nowy aspekt so wobdžětuje (hlej přehlad na kóncu).

Wuržk z přerneho džěla comica w kursu B1

Kóždy kurs přewodźuje comicsowa stawizna, kotraž so w přichodnym kursu dale wjedže a so hłownje dialogisce a z wobrazami předstaja. W comicu dožiwi wužiwar słowoskład a nawuknjene temy w konteksće a w direktnym wužiwanju. Dialogi su z temami a rěčnymi narokami w kursu wothłosowane. Nimo toho hodži so w kursomaj A1 a A2 tež na němski abo jendźelski přeložk pře-šaltować. Přidatnje móže wuknjacy dialogi słuchajo scě-hować – je to potajkim zahraty comic.

pokiw za wučbu: Comic hodži so tež we wučbje za-sadźować. Na přikład móža wuknjacy:

- rěčenske pucherje wotměnjejo čitać a swoje wurje-kowanje z originalom přiwrunować
- dialogi serbsce sami formulować z pomocu něm-skeho abo jendźelskeho přeložka
- situaciju z pomocu wobrazow a rěčnych pucherjow w 3. wosobje wopisować

Wćipnota na dalewjedženje stawizny ma k dalewuk-njenju motiwować. Na kóncu kóždeho kapitla přińdže nimo toho hódančko, kotrež ma so rozrisać – tute hódan-čko je słuchanski abo čitanski test, kiž kapitl wotzamk-nje. Zasadženje tutoho naratiwneho elementa (comica) nima potajkim jenož motiwowacy charakter, ale słuži tež tomu, rěčne jednanja w konteksće dožiwić. Wuknjacy móže ze swójskeho wšědnego žiwjenja derje k njemu nawjazować. Tež zapřijeće začurow pohonjuje wuknjenski proces.

Tež hdyž ma kóždy comic fantastiski element, tak sposrědkuje so z nim nimo toho kulturna abo stawizniska wěda, na př. wo stawiznach Mužakowskeje hole a wo Hanzu Njepili, wo serbskich slědžerjach a wědomostni-kach kaž Handriju Zahrodniku abo Joachimu Wićazu; nic naposledk tež wo dóńće serbskich wupučowarjow.

Džěło z tekstami

SOL wopřija njeličomne słuchanske a čitanske teksty wšelakich družinow: wosebje su to dialogi z wšědnego žiwjenja, krótkopowěšće a mejlki, krótke monologi, ale tež rozhłosowe powěšće, rozprawy, wideja z podtitulemi a ludowe spěwy. Přidawk na kóncu teksta skići tematiski přehlad a pokiwy na to, hdže kotre teksty namakaće.

K tekstam slušeja zwjětša słuchanske nadawki abo nadawki zrozumjaceho čitanja, kotrež fokusěruja na roz-džělnje strategije (globalne, selektiwnje a nadrobne čita-nje a słuchanje). Teksty su runočasnje wuchadžišćo za džěło ze strukturami w teksće abo za swójsku pisomnu abo ertnu produkciju wuknjacych.

Někotre namjety za zasadženje we wučbje

przykład 1: dialog *Kak bě džensa w šuli?*

do słuchanja: Wuknjacy wobhladaja sej wuprajenja a formuluja k nim prašenja. Ewentualnje zeznajomnja so sami abo zhromadnje hižo do toho ze słowoskładom w kapitlu: Testy a pruwowanja a Wšědny dzeń na šuli a uniwersiće.

při a po słuchanju: Wuknjacy słuchaja na tekst a wot-mołwja na prašenja abo wuzwola na wobrazowce prawe dalewjedženje wuprajenjow.

imitacija a wodžene naložowanje: Wuknjacy přewozmu rólu nana abo syna; rěča sami a přiwrunuja z originalom; změnja rozmołwu a wumysla sej sami wotmołwy na wćipne prašenja nana resp. namakaja dalše prašenja.

pokiw: Teksty k dialogam njejsu wšitke hnydom widžeć. Zo by wuknjacy transkripciju widzał, dosaha kliknjenje na „pokiw“.

Nadawk 3 z kursa A2 (hsb abo dsb), K7IL3

příklad 2: čitanski tekst interview

Nadawk 9 z kursa B1, K4IL1

do čitanja: Wuknjacy wobhladaja sej wobraz a zawod a wuprjaja swoje tukanja, što drje Markus džěła.

globalne čitanje: Wuknjacy čitaja tekst a rozrisaja prašenja w nadawku 8.

wodžene naložowanje: Po tym wotmołwja wuknjacy na kóžde prašenje w interviewje ze swojimi słowami na jednore wašnje, z wida Markusa.

diferencowanje: Pokročeni wuknjacy přihotuja tekst za tamnych wuknjacych: wujasnja ćežke słowa a předpołoža tamnym swoje prašenja k tekstej.

pokiwi: W kursomaj **A2** a **B1** su **interviewy** z maćerno-rěčnymi. Wone wobsahuje tež elementy rěčaneje rěče, z kotrymiž su wuknjacy husto konfrontowani. W tekstach su wone woznamjenjene a hodža so tuž derje tematizować. Interviewy su w kursu ze „Serbšćina live“ woznamjenjene. Dalše namakaće na př. tule:

- kurs **A2** » **K4IL2** wšědne winowatosće, » **K6IL1** swobodny čas
- kurs **B1** » **K7IL3** doporučenja k čitanju, » **K5IL2** žiwjenske sony

Džěło ze słowoskładom

Słowoskład hodži so w kursach na rozdźělne wašnje zwučować a skrućić; při tym podpěruje wuknjaceho wjace hač 14 wšelakich typow nadawkow a hrow (nimo klasikarjow kaž kwisa, tekstow z prózdnatami, słowami ze strasenymi zložkami tež zložkowy puzzle, popadnjenske hry abo hry z wotkrywajom wobrazu). Sćěhowace zasady plaća za wšitke kursy na wšitkich stopjenjach:

- Słowa podawaja a zwučuja so z kontekstom abo w zmysłapołnych wjazbach.
- Nowy słowoskład zawjedže a semantizuje so wjace-dimensionalnje: ze zwukom, z wobrazom abo přeložkom, přez wujasnjenja, přirownowanja a definicije.
- Słowa njezwučuja so po móžnosći same, ale w typiskich abo husto wužiwaných wjazbach (kolokacijach).
- Funkciske słowa, kotrež so husto wužiwaja, so runje tak zwučuja kaž „ryzy“ wobsahowe słowa.

W nadawkach zasadžene a za temu na tutym niwowje doporučeny słowoskład je za wuknjaceho w trenarju wokablow po kapitlach a po wobłukach rjadowany a zestajeny, móže jón słuhać a zwučować.

Někotre namjety za zasadženje we wučbje

příklad 3: Příčiny za wuknjenje rěčow

1. Wuknjacy tworja najprjedy k werbam z nadawka při-kładowu sadu. Zaměr je, zo su sady při tym tematisce na so podobne. Tak wotkrywaja wuknjacy snadź temu nadawka sami.
2. Wuknjacy zasadžuja zhromadnje werby do sadow w nadawku.
3. Wuknjacy mjenuja swójske přičiny, čehodla serbsce wuknu.

Příčiny

Zasadź falowace werby.

Trjebam polěpšić Zajimuju dorozumić podpěrować
přełożować

- so za słowjanske rěče.
- Chcu so rěčnje .
- Chcu so w swójbje móc.
- ju w powołanju, zo bych so z kolegami a džěćimi dorozumił.
- Chcu serbske teksty čitać a .

Nadawk 3 z kursa B1, K6IL2

4. diferencowanje: Pokročeni wuknjacy formuluja sami 3-4 příčiny a tamni maja werby wudospolnjeć.

pokiw: Jako zaběh do temy hodźi so tež sluchanski a čitanski tekst k woprašnju z nadawka 2 (K6IL2).

příklad 4: Pytanski wobraz *Jězby z čahom*

Pytanske wobrazy hodža so wuběrny za słowne a pytan-ske hódančka na wšitkich třoch niwowach, na př.

- namakaj a pomjenuj 5 čerwjonych, zelenych, módrych, ... předmjetow
- ... 3 džěle drasty za deščikojte wjedro

Suchbild: Verreisen

Čitaj wopisowanje. Sadź tekst tam na wobraz, hdžež so hodźi. Lies die Beschreibung. Ordne die Textteile der passenden Stelle im Bild zu.

Čah je runje dojět. Muž wulěze z čaha. Wón ma žolty **kófer**. Staršej mandželskej chcetaj do čaha zalězc. Mataj wjele **kófrow** a tošow. **Wačoki** steja na nastupišću. Kožana **toša** je hižo w čahu. Na busowym zastanišću steja turisća a hladaja na **měščanski plan**. Woni maja **pučowanske črije** a **nachribjetniki**.

Nadawk 7 z kursa A2, K2IL1, grafika: Štefan Hanuš

- ... 3 pomjenowanja, kiž wobsteja z wjacorych słowow (*měščanski plan, awtomat za jězdženki*)
- ... 3 předmjety, kotrež njeby ženje sobu na jězbu wza-
l/a, a praj, čehodla nic.

Wuknjacy móža sej sami dalše hódančka wumyslić. Pytanski wobraz njepokazuje jenož wobrazliwje słowoskład kołowokoło temy jězby, ale předstaja tež (problematiske) situacije. Hodźi so tak derje za wopisowanje mysłow a tukanjow kaž tež za kreatiwne pisanje, na př. čehodla je muž w zymskej drasće, čehodla hólc plaka atd.

Gramatika w SOL

W kóždym kapitlu wěnujetej so dvě lekciji gramatiskim čezišćam. Nimo klasiskich zwučowanskich nadawkow k trenowanju morfologiskich formow su tam tež nadawki k spóznananju a systematizowanju, zo by samowuknjacy přez zaběru z příkladami sam prawidła tworil a je w feedbacku přepruwować móhl. Konkretnje to na př. woznamjenja, zo ma wón w hižo znatych příkladach za gramatiskimi formami pytać, je rjadować a systematizować. Hdyž nadawk wuspěšnje rozrisa, pokazaja so jemu gramatiske wujasnjenja, kotrež steja tež za přichodne nadawki a zwučowanja jako pomoc k dispoziciji.

pokiw za wučbu: Generelnje hodźi so poskitk nadawkow w SOL za wospjetowanje (jako domjace nadawki), hdyž maja wuknjacy wěstu temu nachwatać abo pohłubić. Nam je wědomo, zo by za to přehlad gramatiskich temow zmyslapoňny był. Je planowane, jón do kónca lěta 2019 nadžělać a na platformje k dispoziciji stajić.

Sčěhowane zasady buchu při wuwianju gramatiskich lekcijow wobkedžbowane:

- Zawjedženje kazusa stawa so po horicentálnym principje, na temu wobjednawataj so jedyn abo dwaj padaj, za to pak wobšěrnišo.
- Konjugacija werbow abo deklinaciske klasy substantiwow so w konteksće słowosklada lekcije wujasnja a trenuja.
- Hdžežkuli bě to móžno, buchu formy adjektiwow a demonstratiwnych pronomenow paralelnje k formam substantiwow zawjedzene.
- Formy duala su we wšitkich potrjehenych słownych družinach wot spočatka sem sobu zapřijate.
- Gramatiske formy, kiž su po *Rěčnym certifikacije hornjoserbščina*² wyšim niwowowym schodženkam přirjadowane, so pak w tekstach kursa na nižich stopjenjach jewja, su po swojej funkciji a svojich typiskich a husto wužiwanych formach zawjedzene a wujasnjene. Tak je to na př. z preteritumom, aspektom a konjunktivom na schodženku A2 abo z pasiwom na schodženku B1.

Wuknjacy maja nimo toho kóždy čas z nadawkow abo přez meni přistup k wobšěrnym **gramatiskim přehladam w pdf-formaće**, kiž buchu za hornjo- a delnjoserbske kursy w SOL-programje zestajane a su z nimi rozrostli. Wone woprijeja nimo klasiskeho předstajenja paradig-mow werbow, adjektiwow, substantiwow a pronomenow němske a jendźelske wujasnjenja k tworjenju formow abo k jich wužiwanju. Nimo toho su prepozicije a konjunkcije z příkladami za wužiwanje předstajene. Jendźelska wersija delnjoserbskich gramatiskich přehladow je mjeztym hotowa a wot kónca oktobra přistupna.

Wurjekować zwučować

Nadawk z nahrawanjom z kursa B1, K7/L4

Na niwowomaj A1 a A2 skića kursy w kóždym kapitlu jednu lekciju ze zwučowanjami k wurjekowanju. Wuknjacy sensibilizuja so w nadawkach za rozdźěle mjez zwukami (na př. mjez [ɔ] a [o]). Z pomocu nahrawanskeje funkcije móža wuknjacy tež sami słowa abo słowne skupiny ze zwučowanym zwukom nahrawać, wothrawać a z příkladom přirunować.

Wurjekowanske zwučowanja na niwowje A2 počahuja so sylnišo na kombinaciju zwukow, kombinatoriske warianty a akcentowanje w sadže. Wotpowědujo temje comica so tež wurjekowanje z akcentowanjom začuća zwučuje.

Fokus rěčenskich zwučowanjow w B1-kursu leži wosebje na napodobnjanju, awtomatizowanju a lochkej změnje cyłych frazow (chunks). Wuknjacy maja z tym wosebje běžnišo rěčeć móc a pozicije partiklow awtomatizować.

pokiw za wučbu: Wurjekowanske zwučowanja su stajnje w 4. lekciji kóždeho kapitla. Wuknjacy móža je derje doma za swójski trening jako wudospołnenje wučby wužiwać. Tajki domjacy nadawk hodži pak so tež z konkretnym nadawkom za přichodnu hodzinu zwjazac, na př.:

1. Wuknjacy trenuja doma wěsty problem wurjekowanja, na př.: i a č, o a ó (» **A1, K1**), wurjekowanje zwuka ch (» **A1, K6**) abo mjehkich konsonantow (» **A1, K5**).
2. We wučbje smě kóždy 2-3 słowa k swojemu čezišću diktować, kotrež ma dalši wuknjacy na taflu napisac. Tak pjelni so tafla poněčim ze słowami.
3. Na kóncu předčitaja wuknjacy jedyn po druhim stajnje jedne słowo z tafla. *Jako hra:* Dwaj wobdźělnikaj mataj tak spěšnje kaž móžno (kóždy z hinašej barbu) spytać, mjenowane słowo namakać a na tafla přešmórnyć. Kóždy wězo spyta, wjace słowow hač tamny šmórnyć.

Připódlu prajene: Tež wobchadjenje z wobchadno-rěčnymi a dialektalnymi wariantami je za wuknjacych nimoměry wažne. Wone njejsu direktny předmjet, kiž so tu sprosředkuje. Jewja pak so na příklad w interviewach a su tam komentowane a markěrowane. Leksikaliske warianty su we wokablowej lisćinje zapřijate abo w feedbacku k jednotliwym nadawkam wujasnjene resp. předstajene.

Wobšěrnije informacije k wosebitostkam wurjekowanja (wobchadna rěč abo dialekt) namaka wuknjacy we wosebitej lekciji w kursu A1.

Pisać zwučować

Nichtó njepisa rady za kompjuter. Tohodla je wažne, zo so pisanje z konkretnym jednanjom zwjazuje, kotrež je z wšědneho dnja znate, a zo so aktualne tekstowe družiny za nadawki wužiwaja. W SOL jewja so tuž tekstowe družiny kaž mejlki, krótkopowěšće, komentary, nawěški a dalše. Příklady za tajke na jednanje wusměrjene nadawki su:

- zamołwjenje za wjednicu kursa napisac (» **A1, K7/L1**)
- na přeprošenje k staršiskej rozmołwje reagować (» **A2, K7/L3**)
- so přez WhatsApp wo wuhotowanju kwasneje nowiny wuměnjeć. (» **A2, K4/L3**)

Pisanske nadawki su tak wuhotowane, zo pisaja wuknjacy w jasnym a wuskim konteksće, zo by jednozmyslny feedback móžny był. Runočasnje so tak wjele zmyslapołnych a akceptabelnych rozrisanjow kaž móžno jako prawe hódnoći.

Pisanski nadawk z kursa A2, K4L3

Centralne přiznamjo pisanskich nadawkow w SOL-programje je stopnjowany feedback.

stopnjowany feedback:

1. pokiwy k pytanemu słowu/pytanej sadže němsce abo jendželske – skići trěbny kontekst

Pisanski nadawk z kursa B1, K3L3

2. pokiwy k pytanym słowam w zakładnej formje – pomha při nadawkach z gramatiskim čěžišćom, so na prawu formu koncentrować
3. pokiwy k pytanym słownym formam, ale w alfabetiskim rjedže – to wolóžuje gramatiske formy a je pomoc pola nadawkow z leksikaliskim čěžišćom
4. konkretne podaće rozrisanja – podawa rozrisanje, kotraž pak ma wuknjacy sam zapisać, štož pomha při spomjatowanju formy

Na handyju pisać móže wobćežne być. Tohodla bu na wobrazowce dodata tastatura ze serbskimi pismikami. Na stronu ma so jenož wobmjezowana ličba słowow pisać, zo by spěšniši feedback móžny był.

pokiw za wučbu: Tež, hdyž skići stopnjowany feedback wuknjacym wěšte swobody, su pisanske nadawki w kursu tola sylnje předpodate.

- Wjele tekstow z cyłego programa pak hodži so jako nastork k pisanju we wučbje. Tak móža wuknjacy na př. wotmołwu na přeprošenje k staršiskej rozmołwje w kursu A2 » K7/L2/A5 napisać abo analognje k tekstej w nadawkomaj » K7/L2/A9 a A11 mejlku wobdžělnikej abo wobdžělnicy kursa pisać z próstwom wo připóslanje domjacych nadawkow.
- Nimale wšitke dialogi w kursu su nazhonići rěčnicy nahrawali abo zahrali. Z tym njehodža so wone jenož za nadawki ze zrozumjacym sluchanjom, ale tež za pisanske zwučowanja abo diktaty.

Wěda wo Serbach, stawiznach a Łužicy

Wšitke kursy dohromady woprijeja chětro wjele wědy wo serbskej kulturje, a to na wšelakich městnach.

Přehlad kapitla w kursu B1 z pokazku na ekskursije

W **ekskursijach** móže so wuknjacy wo pozadkach k podawkam w comicu, ale tež wo jednotlivych aspektach serbskeje kultury kaž na př. wuwicu Domowiny, poskitkach za młodžinu abo sorabistice informować. Při tym su ekskursije w kursu A1 němskorěčne, w A2 němske a serbske a w kursu B1 namaka wuknjacy wobšěrne serbskorěčne informacije z wujasnjenjom ćežkich słowow. Tola tež w nadawkach a wosebje w mytowanjach jewja so spisowaceljo a jich twórby, hudźbnicy a molerjo/grafikarjo kaž tež politikarjo a jich zaměry, nałožki abo tež krótke wideja z wujasnjenjemi.

Kak pónǵe dale?

K wobstejacym sydom kursam přidruži so do kónca lěta 2020 hišće tři dalšich za delnjoserbsčinu: niwow B1 a zakładnej kursaj A1 a A2 z jendźelskimi wujasnjenjemi.

Paralelnje nastawa za wšitke kursy wobsahowy přehlad, kotryž ma spěšne namakanje jednotlivych temow, gramatiskich ćežišćow a wurjekowanja kaž tež wěstych tekstowych družin wolóžeć.

W tutym časowym ramiku so tež nadawki wobstejacych kursow pruwuja a – jeli trjeba – aktualizuja. Tež loni buchu dalše přidatne feedbackowe teksty a přeložki wudospoňjene.

Napisajće nam tuž rady na adresu karin.schoene@tu-dresden.de, jeli maće přispomnjenja abo namjety, tež hladajo na wobsahowy přehlad. Do kónca projekta spytamy rady waše pokiwy zapřijeć.

Štó je na SOL sobu skutkował?

SOL je wuslědk zhromadneho džěla wjele wobdźělenych. Konceptija a wobsahowe wuwice ležeštej w rukach Multimedialneho rěčneho centruma TU w Drježdźanach. Wšitke nitki w ruce měješe při tym Karin Schöne, pomoc při koncipowanju a testowanju nadawkow je dóstała wot Ewy Zschäbitz. Awtor comicsowych dialogow je Christian Nink, njeličomne teksty a dialogi w projekće je napisała Lubina Hajduk-Veljkovićowa. Wonkowne programa je Štefan Hanuš ze swojimi wuběrnymi ilustracijemi wobohaćał. Delnjoserbska wersija leži w rukomaj Stanisława Tomčika. Přeložk do jendźelšćiny je přewzała Carline Müller. Techniske přesadjenje ležeše w rukomaj teama Poradźowanje a wuwowanje GbR Korle Šoły a Kaia Limadjaja. Lektorki tekstow běchu Měrana Cušcyna, Božena Braumannowa, Jadwiga Kaulfürstowa, gramatiske přehłady pruwowaše a lektorizowaše PD Dr. Timo Meškank. Smy z wjele stronow rěčnu a wobsahowu pomoc a poradu dóstałi, wjace hač 33 rěčnikow je teksty w Symankec studiju w Budyšinje a w studiju Hyperworx w Choćebuzu nahrawało, wuměłcy su nam swoje twórby k dispoziciji stajeli. Bohužel tu měštno njedosaha, wšitkich pomjenować, kotrymž so za jich přinoški a podpěru džakujemy. Namakaće jich na stronje sprachkurs.sorbischlernen.de pod „Wo programje“.

Přehlad

wuběr tekstow, situacijow a komunikaciskich funkcijow, rjadowane po temach, z podaćom niwowa

temowe wobłuki	kurs	přikłady za teksty a komunikaciske funkcije	kapitl lekcija
wo sebi rěčeć, wosobinske počahi a swójbja, začuća, charakterne kajkosće	A1	dialog: Maš serbske mjeno.	K1L2
	A2	překwapjenje, wjeselo a hněw zwuraznjeć swoje wonkowne něhdy a džensa wopisować	K1L1 K1L3
	B1	dialog a interview: Ke kotrej wěrtje so wuznawaš?	K8L2
bydlenje, dom a wuhotowanje; moja štwórc, moja wjeska, moje město	A1	dialog: Trjebamy wjetše bydlenje.	K2L1
	A2	lěpšiny a brachi bydlenja a wokoliny pomjenować mejlka: wo pomoc při pytanju za bydlenjom prosyc	K3L1 K3L2
	B1	so wuměnjeć, kak a hdže chceš rady bydlić, žiwjenske sony	K5L2, L3
zežiwidła, zhromadnje jěsc a warić	A1	rozmołwa za blidom: Marja tola žane mjaso njeje!	K2L3
	A2	dialog: Warimy zhromadnje. tekst: recept	K5L3

ćěło, strowota, derjeměće, sport a pohibowanje	A1	bytotne potřebnosće zwuraznjeć (sym hłódnny, mi je zyma)	K4I1
	A2	dialogaj: Boli će něšto? Sy so zranił? pokiwy za strowotu a zežiwjenje dawać	K5I1
	B1	wo njezbožach rozprawjeć, koleginu wo chorypisanju informować	K1I3
nakupować, produkty, wuzwolić a posudžować	A1	dialogi we wobchodze: Trjebamy hišće zeleninu?	K4I3
	A2	nawěški: rjemjeslnicy a rjemjesła	K3I3
	B1	dialogi: Drastu online wuzwolić. Trjebane produkty přirunować. W Smolerjec kniharni zazwonić. mejlka: naprašowanje k skazance	K2I1-L3
přiroda, wjedro a wobswět	A1	wuwěšk: Prawa drasta za wulět pěstowarnje.	K7I3
	A2	rozhlósowy přinošk: wjedrowa powěsć	K2I3
	B1	rozhlósowy přinošk: warnowanje před njewjedrom a horcotu	K5I1
pućowanje a wobchad, orientacija, wobchadne srědky, kraje a kontinenty	A1	dialog: Dokal chceš? prajić, z čim/ kak něhdže jědžeš	K3I1
	A2	dialog: Móžeš wowku na dwórnišću wotewzać? rozprawa: dołha jězba z wušparanjemi	K2I1 K2I3
	B1	wo dołhej jězbje, njezbožach a wušparanjach rozprawjeć	K1I1-L3
komunikacija a medije, so dorěčeć, podaće časa, měnjenja a politika	A1	dialog: Štó wotewza Symana? Hdže runje sy?	K3I3, L1
	A2	skupinski chat: Štó móže mi wobraz pósłać? serbsčina live - interview: Mój (wšědnny) dzeń	K4I3 K4I2
	B1	wo hódnotach a politiskim zasadžowanju rěčeć; čitanske teksty: serbscy politikarjo	K4I1 K4I2
kubłanje, rěčne znajomosće, studij	A1	wjednicy kursa zamołwjenje napisać přeprošenje: pěstowarnja prosy na džěčacy swjedžen	K7I1 K7I3
	A2	swój wukubłanski puć a swoje plany do přichoda wopisować; dialogi w kursu: Što mamy činić?	K7I1 K7I2
	B1	dialog: Sydaš jenož na kompjuteru! wo svojich nazhonjenjach z wuknjenjom rěčow rozprawjeć	K7I1 K6I1-L3
džěło a powołanje, komunikacija při džěle, džělowe nadawki, džělowe městno a firma	A1	telefonat: Móžu z knjeni Wornarjowej rěčeć? mejlka: jednore wopodstatnjenje termina	K8I1
	A2	pozicije a zasadne nadawki wopisować wo radu a pomoc prosyć	K8I1 K8I2
	B1	wuradžowanje: přihot wikow, rozdžělenje nadawkow mejlka: poskitk a konkretizowanje nadawka	K3I2 K3I3
swobodny čas, literatura, džiwadło, film a hudźba	A1	prajić, dokal jědžeš do dowola; pohladnicu z dowola z typiskimi wuprajenjami pisac	K6I2
	A2	dialogi: Móžeš mi to předčitać? Znaješ tu skupinu? Chcemoj tam hić? Kak je so čí lubiło?	K6I2
	B1	serbsčina live: powědančko serbsčina live – interview: doporučenja knihow a filmow	K7I2 K7I3
nałožki a tradicije	A2	sluchanski tekst: Wotběh kwasneho dnja.	K4I Test
	B1	teksty: Swjedženje w katolskej Łužicy; Podawki w ewangelskej Łužicy; Putnikowanje; teksty w ekskursijach	K8I2 K8I3